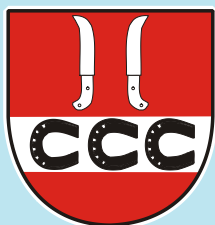

Multifunkční centrum obce Žabčice

Historie středu obce

Při pohledu na mapku obce z roku 1825 vidíme, že vesnice měla v té době 53 popisných čísel a hlavní zástavba se nacházela po obou stranách návsi až k rybníku a na dnešní ulici Přisnotické směrem od statku stálo pouze 11 domů. Ke Kopečku pak pět menších chalup. Horní část návsi, ve starých zápisech zvaná též „Dědina“, kterou prochází cesta od Přisnotic do Unkovic a Židlochovic, byla od nepaměti důležitým středem naší obce. Ze zbytků „Rychtářských register“, které zachránil první kronikář obce Jan Soukal ve dvacátých letech dvacátého století před zničením, bylo možno vyčíst, že již koncem 16. století zde stála obecní kovárna a invalidovna (pastouška). Při prověřování katastru a poddaných Židlochovického panství v roce 1750 již je v rektifikačním protokolu uváděna nejen obecní kovárna s kovářem, ale i obecní šenk, kde se v té době nalévalo od vrchnosti zakoupené mladé víno v množství 19 beček a 9 věder ročně. Dle obdobného vrchnostenského výčtu z let 1825 až 1830 (viz též mapka obce) je na místě dnešní výstavby Multifunkčního centra obce pod číslem popisným 10 evidován obecní dům s hostincem a na sousedním čísle 11 obecní kovárna s kovářem Ondřejem Pešinou.

Nejstarší pohlednice

Rok 1825

Aby byl obraz nejstarší podoby středu obce úplný, je třeba doplnit, že zde v horní části návsi stála dřevěná zvonice nazývaná také „hlásnice“, zřízená již v roce 1721. Sloužila jako svolávací zařízení k církevním potřebám, ale hlavně v případě požárů a jiných pohrom.

Svěcení zvonů kapličky roku 1947

Kaple sv. Vavřince

Stála zde až do roku 1883, kdy na jejím místě byla postavena zděná kaplička zasvěcená svatému Vavřinci, vybavená dvěma zvony, později i umíráčkem. Slavnostně byla vysvěcena na sv. Martina 11. listopadu 1883, staral se o ni kostelní výbor, později obec. V kupoli věže kapličky jsou v kovové schránce uloženy listiny s informacemi o obci, které sem byly vloženy při opravách v roce 1923, 1961 a 2011. V sousedství kapličky byla zbudována v roce 1912 obecní mostní váha, zrušená v roce 1976. V souvislosti s opravou celé návsi v roce 2000 bylo upraveno i okolí kapličky včetně obecní studny, která je rovněž zmiňována již na počátku dvacátého století.

Obec mívala ve svém středu směrem ke Kopečku i obecní stodolu, na jejímž místě byla později postavena roku 1883 kovárna V. Horníčka. Podél zahrady domu č.p. 5 zde také bylo až do roku 1897 obecní brodidlo. V tomto roce bylo zavezeno a přeloženo na „vejhon u hřbitova“ (dnes prostora na ulici Hřbitovní). V roce 1931 bylo zavezeno v souvislosti s výstavbou obce i toto zařízení. Zápisy v kronice obce nám tak dokumentují, jak byl střed obce postupně vysušován a terén vyrovnáván. Na mapce z roku 1825 zakreslená čísla popisná 6 a 7 byly rovněž obecní chalupy a v zápisech se uvádí, že další část vsi „na Kopečku“ byla v těch dobách vrchností darována vysloužilým vojínům z francouzských válek.

Jak uvádí kronikář obce J. Soukal, který čerpal údaje o konci 19. století ze školních kronik, došlo k velkému rozvoji naší obce v souvislosti se zavedením vlakové dopravy a zejména po zprovoznění vlastní vlakové zastávky v roce 1884. Podnikatelé z okolí kupovali v té době uvolněné usedlosti, parcelovali je na několik stavebních míst a rozprodávali místním nebo přespolečným zájemcům. Tak již v roce 1865 byl rozdělen na stavební místa půllán č. 52, kde vznikla postupně od statku řada domků až k rohovému domu naproti kapličky, kde měl obchod dlouholetý starosta obce František Slouk, od roku 1939 pak Rudolf Kovařík, který zde prodával průmyslové zboží až do roku 1968. Obchod pod hlavičkou Jednoty Brno existoval až do roku 1979.

Obdobně v roce 1875 zakoupil Julius Openheim na protější straně kapličky půllán č. 19 a rozdělil ho na 5 parcel, které odprodal. Jedna část sloužila jako školní zahrada, později k výstavbě nové školní budovy a dnes je zde Prokešovo řeznictví. V roce 1977 vykoupila Jednota Brno

rohový dům od pana J. Měřinského a vybudovala zde prodejnu se smíšeným sortimentem zboží. Od počátku zde prodává paní Vlasta Kozlová a při privatizaci v roce 1991 odkoupila tuto nemovitost její rodina. S pozměněným sortimentem existuje obchod dodnes.

Koncem 19. století byl dále rozdělen i půllán č. 12 a zde na novém čísle 139 byl v roce 1909 zřízen Knechtův obchod, který byl v provozu až do roku 1961, kdy byla zprovozněna samoobsluha na Nádražní ulici. Na rohovém čísle 4, kde dnes sídlí vedení obce, vzniklo podobným vývojem dělení parcely v roce 1897 pekařství A. Dobeše, později v živnosti pokračoval František Simon. Po ukončení provozu obchodu po 2. světové válce pak od roku 1971 byla na části domu klubovna svazu zahrádkářů. V roce 1986 odkoupili zahrádkáři od majitelky dům celý. V roce 1996 po vykoupení této nemovitosti obcí a následné její demolici, zde vyrostla v krátkém čase nová radnice obce Žabčice.

V sousedství na původním čísle 5 zřídil v roce 1894 Václav Horníček kovárnu, kterou v roce 1923 koupil Leopold Dolíhal. Dnes je zde obytná budova. Ke Kopečku na čísle 69 vzniklo v roce 1932 další pekařství, později Kouřilkovo. V procesu dědění nebo při prodejích byly tak postupně děleny i další původně větší zemědělské usedlosti na návsi, takže dnes zde je domů daleko více, než na historickém plánu.

Všechny tyto údaje získané studiem starých zápisů dokumentují a podtrhují význam středu obce od dob vzdálených až k dnešku. Teď však obraťme pozornost k budovám, které již neexistují a přitom sloužily obci po mnoho let. Nejdéle po souvislou dobu se nacházel v místech dnešní velké výstavby Obecní dům a v něm umístěný obecní hostinec na čísle 10. Teprve až ve finanční nouzi v roce 1925 rozhodlo vedení obce o prodeji hostince a jeho zařízení. Důvodem byly velké daně, náklady na údržbu ale především potřeba posílení obecního rozpočtu v souvislosti s probíhající elektrifikací obce. 20. května 1926 získal obecní hostinec v dražbě za 121 000 Kč František Janek, řezník ze Silůvek. Ten zde s rodinou bydlel a provozoval pohostinství, řeznictví, přijímal učně. V obecní části budovy zůstala nadále kancelář obecního zastupitelstva s pobočkou Raifeisenky a od roku 1932 Občanské záložny. V této úřadovně s vchodem mezi hostincem a školou sídlilo vedení obce až do roku 1958, kdy se úřad Místního národního výboru přestěhoval do uličního traktu Lidového domu.

V tomto období socializace venkova na počátku padesátých let minulého století provozovalo již obě zařízení (hostinec a řeznictví) Lidové spotřební družstvo Jednota a majitelé zde byli jen zaměstnanci. V řeznictví, do kterého byl přístup vraty přes dvůr hospody, prodávala M. Janková, v hospodě manželé Košíčkovi (provdaná dcera F. Janka), později i jiní zaměstnanci.

Místní LSD Jednota Brno mívala v obci okolo šesti set členů a jedenáctičlenný dohlížecí výbor, kterému podléhaly i ostatní prodejny a provozovny služeb v obci. Již od počátku šedesátých let dvacátého století konstatovalo vedení obce a výše zmíněný dohlížecí výbor Jednoty, že prostory řeznictví jsou zastaralé a hygienicky málo vyhovující, podobně ani restaurace nedostačovala rostoucí obci svojí kapacitou. Po odstěhování příbuzných majitele hostince do nového rodinného domku v obci v roce 1965, byly proto uvolněné bytové prostory adaptovány na novou prodejnu masa se vchodem z ulice (Kopeček). Zároveň vedení obce plánovalo postavit nové pohostinství. V roce 1975 byl již na „dobré cestě“ návrh na výstavbu nové restaurace (za 2,5 milionu Kčs), ale ONV akci nepovolil, vzhledem k rozestavěnosti akce „nový hřbitov“. Výstavby prováděné v té době většinou svépomocí v akcích „Z“ se často neúnosně protahovaly a jedna brzdila druhou. A tak byl stávající hostinec v roce 1979 jen upraven o místnosti původního bytu. K prostorám, které byly v roce 1926 odprodány z obecního majetku F. Jankovi, patřil také trakt uzavírající dvůr, kde bylo výše zmiňované původní řeznictví, skladovací a hospodářské prostory. K tomuto hospodářskému traktu přiléhala obecní část budovy nazývaná „Pastouška“, kde bylo počátkem šedesátých let minulého století obcí zřízeno holičství a kadeřnictví. Provozovna měla samostatný vchod ze západní strany a v činnosti byla až do roku 1980. Později v roce 1993 zde bylo asi rok a půl soukromé kadeřnictví Dáša a od září 1994 do března 2011 obchod se smíšeným zbožím paní Zdeny Handlové.

V restitučním řízení po roce 1989 byla hospoda s příslušenstvím navracena potomkům majitele, kteří se o majetek rozdělili. Pohostinskou živnost převzala a s menšími přestávkami provozovala paní Ilona Trojanová. V roce 2007 v rámci přípravy chystané nové výstavby v této lokalitě vykoupila obec od restituentky hostinec zpět. Část majetku, kde byla prodejna masa se skladem (stodolou) převzal v restituci pan Jiří Košíček.

Ten následně řeznictví modernizoval, opravoval (1995), hledal nájemce. Prodejnu otevřel v roce 1997. Delší přerušení prodeje masa v obci po dobu výše uvedených úprav přineslo s sebou značný odliv zákazníků a velké zlepšení nepřinesla ani výměna nájemce hned v roce 1999. Teprve od roku 2002, kdy si řeznictví pronajal pan Jan Prokeš, začalo toto zařízení postupně velmi dobře prosperovat. Protože majitel nemovitosti s nabídkou odprodeje této části budov obci v souvislosti s chystanou obecní výstavbou nesouhlasil, musel být projekt nového obecního multifunkčního centra této skutečnosti přizpůsoben. Nájemce pan Prokeš využil následně nabídky obce na odprodej budovy „Nové školy“ na Přísnické ulici a zde si v roce 2011 zbudoval nové moderní řeznictví.

Vrátíme se však v historii k původnímu číslu popisnému jedenáct, kde stála v osmnáctém a devatenáctém století obecní kovárna. Roku 1874 byla na jejím místě vystavěna za 7 889 zlatých a 70 krejcarů dvoutřídní škola. Až do té doby chodily žabčické děti do školy do sousedních Hunčovic. Připomeňme si o tom něco z brožury „Sto let školy v Žabčicích“ autora Zdeňka Koníčka vydané v roce 1974.

Zajímavé údaje nám podává přehledná zpráva o unkovické škole z roku 1859. Patronem školy byl arcivévoda Albrecht, vévoda Těšínský, z habsbursko-lotrinského rodu. Je zde psáno, že škola stojí od roku 1779, v budově je pouze jedna učebna a malý byt učitele, upravena byla z myslivny. V učebně se za plného stavu tísnilo 127 žáků. Vyučovalo se denně a to pět hodin v moravské řeči. Ze Žabčic chodilo v roce 1859 do školy 36 hochů a 40 děvčat. V dalších letech navštěvovalo tuto školu až 200 žáků z obou vesnic. Za tou příčinou usnesla se c.k. okresní školní rada v Hustopečích na tom, aby dotyčná škola rozšířena byla. Žabčické zastupitelstvo se však usneslo na tom, že vlastní budovu školní dvoutřídky postaví, což bude lepší než sousední obci přispívat. Toto rozumné usnesení učiněno bylo za představenstva: starosta Matouš Minařík č. 17, první radní Jan Měřinský, druhý radní Jan Zvonek a správce dvora Václav Rösler.

Povolení k výstavbě od zemských úřadů bylo tehdy získáno, ale aby školu mohla obec vůbec postavit, musela z obecního majetku odprodat část Nosislavského lesa a Dlouhé louky. Slavnost vysvěcení nové školy, se pak konala o hodech na sv. Vavřince. Šlo o dvoutřídní školu, kam v prvním

roce provozu chodilo 114 dětí. (Celkem měla v té době obec 692 dospělých obyvatel.) Ve škole byl i byt pro učitele. (viz plánky 1 a 2). Před školou byla zahrádka, která se zachovala až do našich časů. Západním směrem bylo malé hřiště, v naší době parčík a parkoviště. Přes silnici byla školní zahrada, později využitá k výstavbě další školní budovy.

V budově „staré školy“, jak byla později nazývána, se nepřetržitě vyučovalo až do roku 1990. V tomto více jak stoletém období byla budova i s okolím různě opravována, upravována a vylepšována. Když bylo v souvislosti s prodejem obecního hostince v roce 1926 stanovováno soumezí školy a soukromého hostince, muselo se přestěhovat sociální zařízení školy a dřevník na dvore, zabrána byla část bytu učitele. A přesto, že byla v roce 1910 na protilehlé straně přes cestu postavena pro školu další budova (dnes Prokešovo řeznictví) byla škola pro rozrůstající se obec kapacitně a především vybavením pocítována jako nedostačující. A tak snahy o výstavbu nové lépe zařízené modernější budovy byly na pořadu jednání vedení obce mnoho dlouhých desetiletí.

Okolí školy po frontě 1945

Většinou se však nedostávalo finančních prostředků, přišla hospodářská krize, okupace a 2. světová válka. Školní budovy musely vydržet ledacos. V únoru 1945 byla škola zabrána německým vojskem, po osvobozovacích bojích v dubnu téhož roku, byl v obou školních budovách lazaret vojáků Rudé armády. V parčíku před školou byli pohřbeni padlí vojáci RA, (později převezeni na společné pohřebiště do Ořechova).

Okolí školy po frontě 1945

Nespočet žabčických dětí prošel touto starou budovou a má na ní svoje nezapomenutelné vzpomínky. Jak se můžeme dočíst v zápisech v obecní kronice, byla škola již od třicátých let dvacátého století považována nadřízenými školskými úřady za málo vyhovující, vadila především velká vlhkost zdí, primitivnost sociálního zařízení, nedostatek místa. Sloužit musela ale dál. Když k 1. září 1957 odešel do důchodu řídící učitel Klement Hrdina, který zde učil 21 let, bylo přistoupeno alespoň k adaptaci jeho bytu na další třídu a škola byla tak pětitřídní (tři třídy ve staré a dvě v nové budově).

Nově nastupující řídící učitel Zdeněk Koníček docházel tehdy z Unkovic. Protože počty dětí v ročníku měly v průběhu následujících let různé tendence, byly již v roce 1964 obsazeny jen 4 třídy, v roce 1965 jen 3 třídy s 93 žáky ve staré budově. Pak až do roku 1970 byla škola čtyřtřídní,

potom 4 roky pětitřídní s 95-100 žáky. V roce 1975 byl z jedné třídy v nové škole vybudován kabinet a od září 1976 už bylo jen 88 žáků ve třech třídách ve staré škole. II. a III. oddělení bylo spolu. Nová škola se upravovala pro přijetí předškoláků Mateřské školy populačně silných ročníků, kteří zde byli až do postavení nové školky roku 1983. Od září 1979 do roku 1982 kooperovala místní škola se školami v Přísnoticích nebo v Unkovicích, kam dojížděly vždy děti jednoho ročníku. Od roku 1984 byla místní škola čtyřtřídní, dětí celkem 105 až 114. Tři třídy byly ve staré budově jedna v nové, pátý ročník jezdil do Židlochovic. Na výuku tělesné výchovy docházely děti do sokolovny, na obědy do závodní jídelny Školního zemědělského podniku.

Koncem června 1980 odešel do důchodu dlouholetý ředitel Základní školy, také kronikář a občan obce Zdeněk Koníček. Ředitelkou byla ustanovena dosavadní učitelka PhDr. Marie Valová, občanka obce. Většina učitelského sboru již od konce padesátých let minulého století do obce dojíždí. Teprve v roce 1991 po otevření nové školy na dnešní ulici Školní se učitelé i žáci dočkali podstatného zlepšení podmínek pro výuku, a po postavení sportovní haly nemusely již děti docházet ani do sokolovny v hodinách tělesné výchovy.

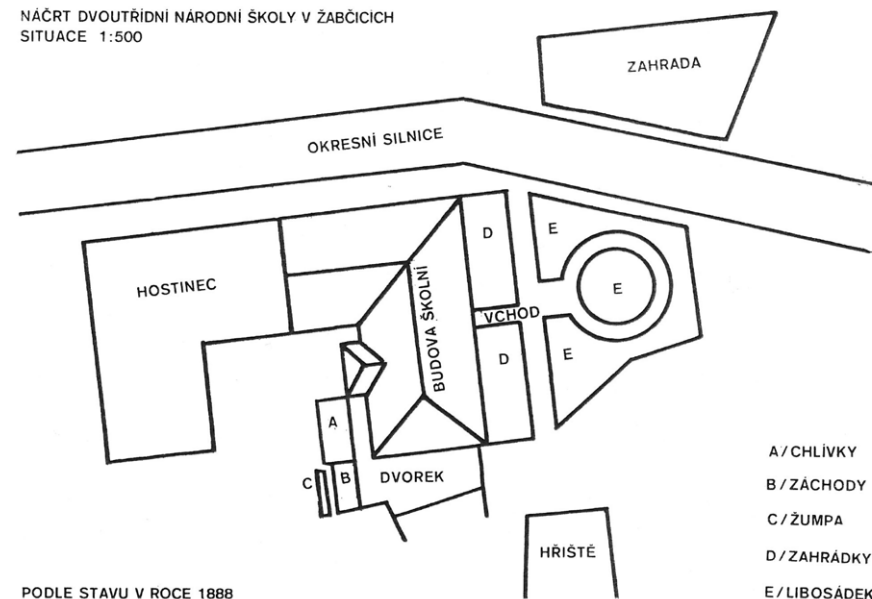
Po přestěhování Základní školy do nové budovy byly obě staré obecní budovy škol nabídnuty k pronájmu. A tak zde vznikla nejprve po částečné

rekonstrukci ve staré škole prodejna Quelle paní Duchoňové se vchodem do ulice Přísnotické, později nazvaná Domino a rozšířená o jednu třídu. Pod stejným nájemcem zde pak od konce devadesátých let až do roku 2011 bylo v obou třídách v provozu pohostinství „U Ducháčka“. Prodej oděvů a drogistického zboží byl ukončen. Pohostinství využívalo i parčík před školou, mělo zavedenou klientelu a pořádalo řadu společenských akcí. Také nová škola na protější straně Přísnotické ulice byla po několika krátkodobých pronájmech upravena a 7.12.1998 zde manželé Škrabalovi otevřeli „Bar U Draka“, který po změně nájemce v roce 2003 fungoval až do roku 2009, kdy byla budova odprodána. A tak koncem století a v prvním desetiletí století nového, měli dřívější „absolventi“ obou školních budov jedinečnou možnost navštěvovat tato místa za zcela jiným účelem. Bylo to období, kdy naši občané měli na výběr soustředěna tři pohostinská zařízení v jedné lokalitě a na ulici Nádražní byla ještě další.

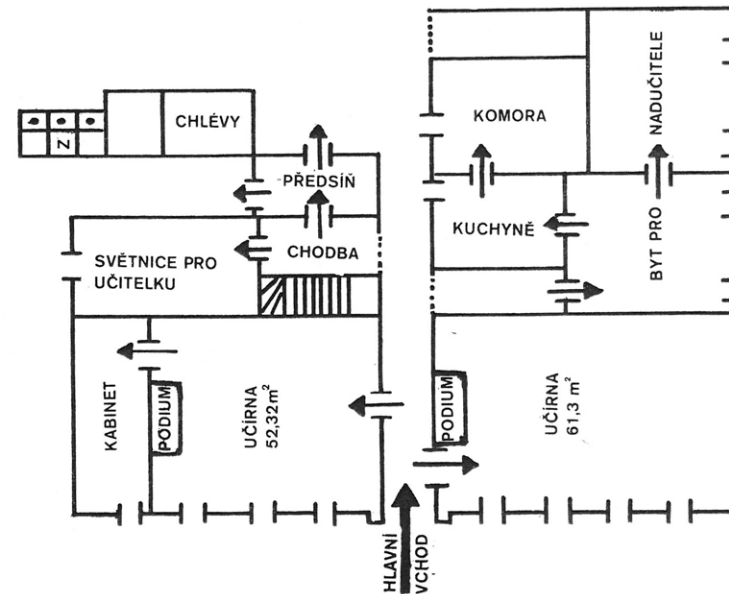
V souvislosti s výstavbou nového multifunkčního centra obce, která si vyžádala demolici starých „zasloužilých“ zařízení, zdálo se mi vhodné zachovat povědomí o historii těchto míst. Studium zápisů v obecní kronice, pohovory s pamětníky a prohlídkou fotodokumentace vznikl tento zápis o tom, co bylo. O tom co následovalo, uvede několik informací pan starosta obce Mgr. Vladimír Šmerda.

Sepsala kronikářka obce Ing. Stanislava Žižlavská

NÁČRT DVOUTŘIDNÍ NÁRODNÍ ŠKOLY V ŽABČICÍCH
SITUACE 1:500

PODLE STAVU V ROCE 1888

Plánek a půdorys školy postavené v roce 1874

Stará a nová škola v roce 1973

Slavnosti před obecním,
později Jankovým,
hostincem

13.8.
1989 - žabčice - průvod stárků na Vavřínecké hody

Výstavba nového centra

Rada obce se zabývala počátkem roku 2007 záměrem Jiřího Trojanova mladšího, realizovat nástavbu na budově hostince, která by sloužila jako bytový prostor. Rada obce si uvědomovala vážnost situace, pokud by byla část domu ve středu obce výrazně zhodnocena. Radní chtěli tento střed obce, který byl pro naši obec zcela zásadní, vyřešit komplexním způsobem. Jak bylo uvedeno výše, v roce 2007 zde byla prodejna masa v nevyhovujícím stavu a polorozpadlá stodola ve vlastnictví pana Košíčka. Dále nevyhovující hostinec paní Trojanové, připravovaný k rekonstrukci a několik dalších obecních budov v havarijním stavu, pronajatých soukromým subjektům k těmto účelům: hostinec, skladovací prostory a prodejna smíšeného zboží. Rada obce předložila zastupitelstvu návrh na odkup budov paní Mgr. Ilony Trojanové a pana Jiřího Košíčka a započala jednání s těmito majiteli. V samotném počátku jednání oba majitelé nabídku obce odmítli. Jiří Trojan měl na rekonstrukci připravenou projektovou dokumentaci a vyřízení úvěr, Jiří Košíček neměl o odprodej svých nemovitostí zájem. Oběma byla za budovy nabídnuta stejně vysoká částka ve výši 5. mil. Kč. Mgr. Ilona Trojanová vyšla obci vstříc a nabídku akceptovala, Jiří Košíček přes mnoho dalších jednání na nabídku nepřistoupil.

27.3.2007 zastupitelstvo obce schválilo odkup hostince a přilehlých budov od paní Trojanové a následně rada obce schválila pronájem hostince panu Trojanovi do 31.12.2011. Stejně tak prodloužila nájem i ostatním nájemcům v obecních budovách. Záměrem obecní rady bylo, aby se mohli nájemci na ukončení podnikání důkladně připravit.

Obec započala s přípravou nového využití středu obce. Představa o využití byla poměrně jasná. V obci chyběla kvalitní restaurace a ubytovací prostory hotelového typu.

10.10.2009 byla uzavřena smlouva s projektovou kanceláří Mersy na projekt pro územní řízení a následně 25.4.2010 pro projekt na stavební řízení. Rozruch v obci vyvolal již první návrh vizualizace zveřejněný v místní kabelové televizi v roce 2010.

Obec v té době také řešila problém s nevyhovující prodejnou masa. Šlo sice o prostory soukromého vlastníka, ale vedení obce velmi záleželo

na tom, aby měli občané možnost nakupovat maso a ostatní masné výrobky přímo v naší obci v solidním prostředí. Stávající prodejně masa, přes velkou snahu nájemce pana Prokeše, hrozilo uzavření z důvodu nevyhovujících hygienických podmínek. Panu Prokešovi byla obcí nabídnuta budova č.p. 364 za cenu 600 000,- Kč. Výše této částky byla dlouze diskutována v obecním zastupitelstvu, ale vzhledem k nutným nákladům na zřízení nejen nové prodejny, ale také výroby masných výrobků, byla nakonec zastupitelstvem obce odsouhlasena.

Po vydání stavebního povolení na „Multifunkční centrum obce“, jak bylo zařízení pro potřeby stavebního řízení nazváno, bylo vypsáno výběrové řízení. V tomto výběrovém řízení uspěla firma IMOS a.s. s cenou 74 589 595,- Kč. Tato cena zahrnovala také výstavbu nových parkovacích míst a úpravu okolí. V průběhu stavby projekční kancelář ještě řešila prostranství z jihovýchodní strany, kde bylo původně venkovní posezení. V průběhu stavby byly také uzavřeny dva dodatky ke smlouvě o dílo. Konečná cena díla byla tedy 79 201 395,- Kč. Stavba byla zahájena 2.4.2012, a byla plánována na 25 měsíců. Tento termín byl nakonec výrazně zkrácen. Kolaudace stavby proběhla 27.6.2013.

V průběhu měsíce dubna a května byl vyvěšen záměr obce na pronájem celého komplexu. Nejvýhodnější nabídku představila fa. Duallo company s.r.o.. S touto firmou byla uzavřena nájemní smlouva na 15 let a následně byl objekt předán k provozování.

Pohled na „starou školu před demolicí

Nahoře obecní část (kdysi pastouška), dole Košíčkova stodola před demolicí

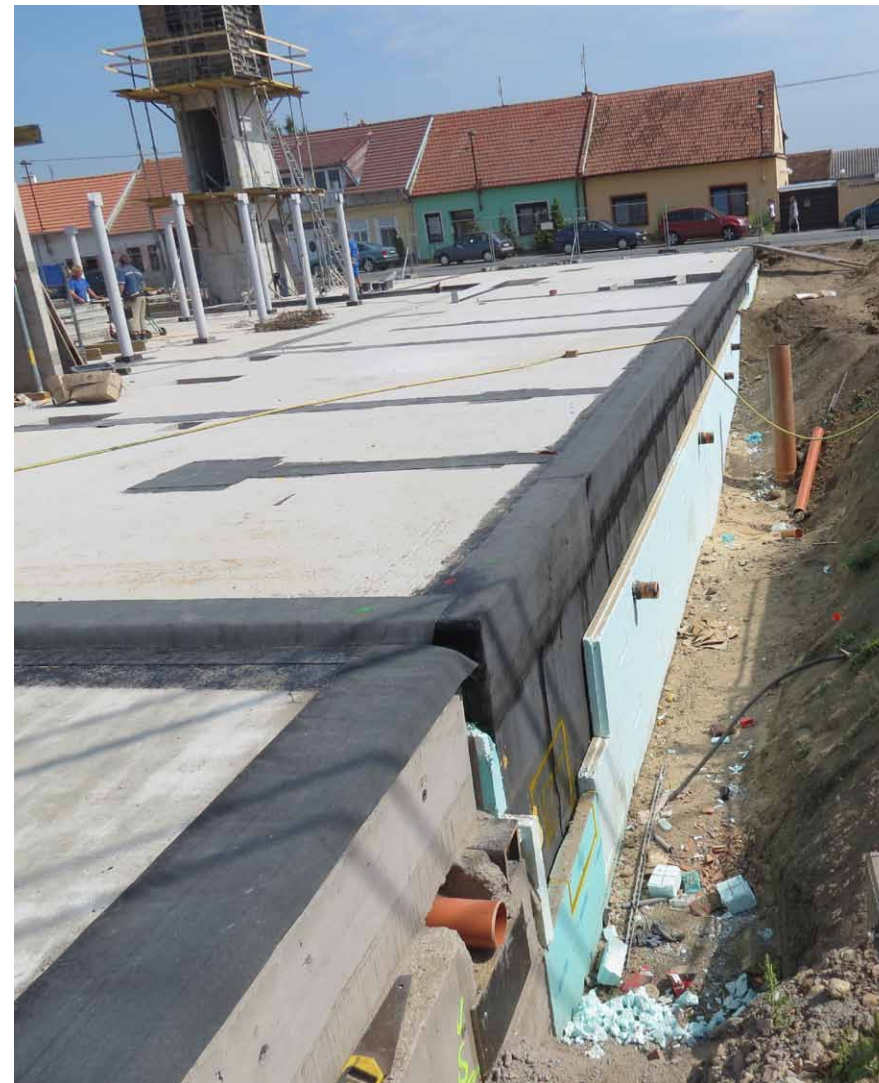

Pohostinská zařízení ve středu obce na počátku 21. stol. (Jankův hostinec a bar U draka)

Demolice starých budov na jaře roku 2012

Stavební jáma a budování základů multifunkčního centra

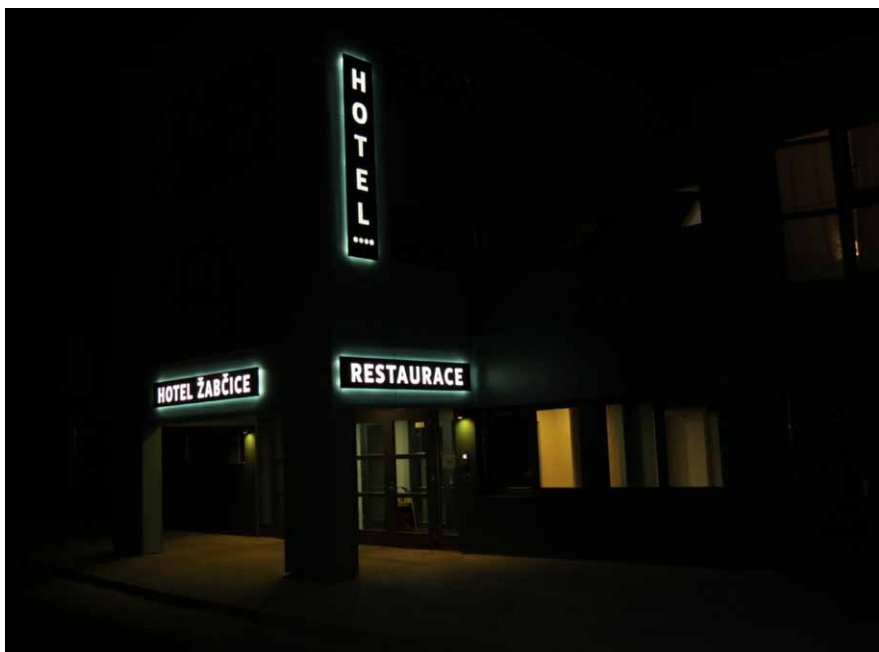
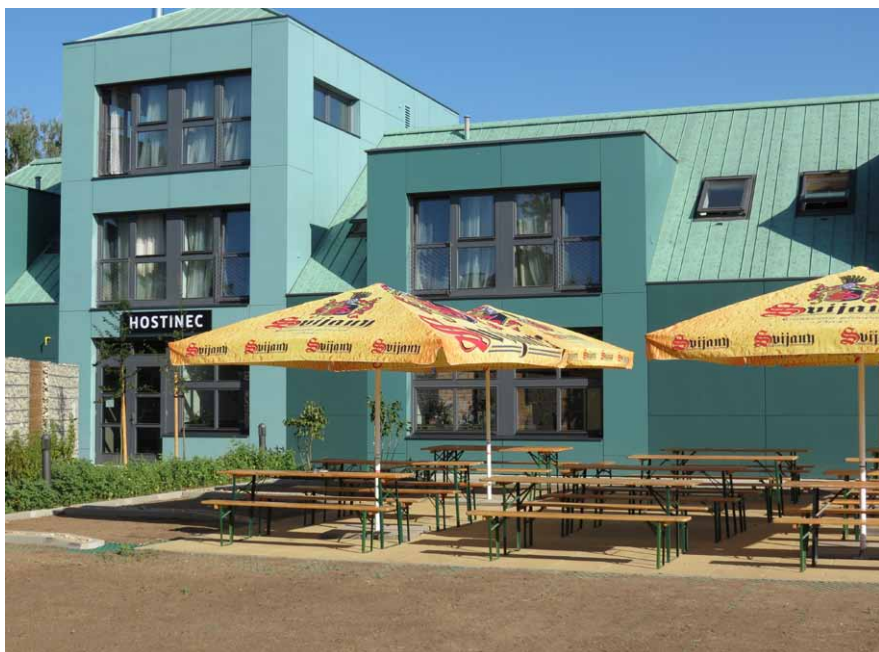

Výstavba suterénu

Výstavba nadzemních podlaží

Konečná podoba multifunkčního centra

Vydala obec Žabčice v nákladu 500 ks
srpen 2013

